

Pomembne obletnice v Selški dolini v letu 2013

Rudi Rejc

973 *1040 let*

- Posebna darilna listina, prvič omenjeni kraji naše občine.

1423 *590 let*

- Listina škofa Nicodemusa, Železnikom podeljeni dve novi svoboščini.

1513 *500 let*

- Prva omemba tovarne poti Železniki–Sorica–Bača pri Modreju–Furlanija.
- Napis JERGM AVRER na Tobakarjevi hiši, sedaj Pr Špendal (Opalta).

1553 *460 let*

- Začne veljati Ferdinandov rudarski red, po katerem so vsi rudniki skupaj z gozdovi izpod uprave zemljiškega gospoda prešli pod upravo deželnega kneza.

1623 *390 let*

- Posvečeno pokopališče v Železnikih.
- Sklenjena pogodba med župnijo Selca in župnijo Železniki. Kljub patriarhovi koncesiji, ki je Železnikom dovoljevala samostojno župnijo, je loško gospostvo predstavljalo veliko oviro. Jurij Plavc je tako moral priznati matično selško župnijo za glavno župnijo, novo dušno postajo v Železnikih pa le kot podružnico.

1683 *330 let*

- Umrl Filip Trpin iz Selc, duhovnik, sestavljalec slovenske pesmarice Kalobski rokopis, rojen leta 1604 v Selcih.

1733 *280 let*

- Zgrajena cerkev sv. Frančiška, pričetek gradnje leta 1730; skale gradnike, še posebej tiste za obok, so dobili iz kamnoloma v Zgornjih Železnikih, za prevoz in nošnjo je skrbela cela srenja, nosili so tudi otroci, skale so bile lahke – lohnik.

1803 *210 let*

- Sekularizacija loškega gospostva.
- Rojen dr. Mihael Tušek, Martinj Vrh, ljubljanski mestni zdravnik, čebelar, v Ilirskem listu je opisal hojo iz Železnikov na Triglav.

1853 *160 let*

- Rojen Franc Kos, Selca, profesor zgodovine, postavil je temelje zgodovine v Sloveniji, na dunajski univerzi je študiral zgodovino, zemljepis in slavistiko, doktoriral leta 1881, avtor del Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja in Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku od leta 501 do leta 1246.
- Rudarski kraj Železniki v Ljubljani povzdignejo v deželno knežji trg in mu s tem odobrijo tudi tedenske sejme.

1883 *130 let*

- Umrl Jernej Levičnik, Šmohor, sodelavec Kranjske čebelice, rojen leta 1808 v Železnikih.

1893 *120 let*

- Pričetek pouka v Dražgošah.

1903 *110 let*

- Rojen Franc Kemperle, Češnjica, sodeloval je pri elektrifikaciji Selške doline in gradnji Hidroelektrarne Sodlovec.
- Rojen Blaž Demšar, Selca, restavrator in izdelovalec violin.
- Zgrajena Osnovna šola Bukovica.
- Odprta cesta Podrošt–Petrovo Brdo–Podbrdo.
- Ustanovitev Hranilnice in posojilnice v Sorici.
- Avgust Novak na posestvu Johana Globočnika zgradi vrtnarijo, park in živalski vrt.

1913 *100 let*

- Zgrajena hidroelektrarna sodarske zadruga – Centrala.
- Rojen Vincencij Nastran, Studeno, ustanovitelj Čevljarske zadruga Ratitovec leta 1938.
- Rojen Gabrijel Stupica, Dražgoše, diplomiral na likovni akademiji v Zagrebu, profesor na likovni akademiji v Ljubljani, slikar, pionir moderne umetnosti.
- Rojen Anton Bertoncelj, Železniki, komandant Gorenjskega odreda NOV.
- Rojen Jože Veber, Jesenovec, izdelovalec narodnih noš in etnolog.

1923 *90 let*

- Rojen Janko Prezelj, Češnjica, komandant Kokrškega odreda in Prešernove brigade NOV.
- Umrl Janez Krek, (kraj smrti ni znan), p. d. Skalar, graditelj obzidja Egrovega vrta in kapelice v Selcih, rojen leta 1867 v Dolenji vasi.

1933 *80 let*

- Ustanovljeno Tujsko prometno društvo za Selško dolino, predhodnik TD Železniki.

1943 *70 let*

- Masovni odhod domačih fantov, ki so bili vpoklicani v nemško vojsko, v partizane, okupator se odzove s selitvijo družin.
- V Potoku ustanovljena Prešernova brigada.
- Streljanje 19 talcev na Bukovškem polju, med njimi je domačin Miro Klopčič, p. d. Lenartov, spomenik je izdelan po načrtih Jožeta Plečnika.
- Pogori koč na Ratitovcu.
- Domačini partizani izvedejo prvi napad na žandarmerijsko postajo, ki je bila v Levičnikovi hiši na Racovniku.

1953 *60 let*

- Umrl Janko Mlakar, Ljubljana, duhovnik, pisec potopisov in humorist, avtor pripovedi Kako je trebušnik hodil na Triglav, Iz mojega nahrbtnika, Nevesta iz Amerike ..., soustvarjalec Planinskega vestnika, opisal je skoraj vse slovenske vrhove in nekaj tujih, rojen leta 1897 v Železnikih, spominska plošča na Racovniku.
- Umrl Franc Demšar, Ljubljana, p. d. Čoč, deželni poslanec, poverjen za kmetijstvo pri vladi Republike Slovenije, rojen leta 1864 na Češnjici.
- Ustanovljena Ribiška družina Železniki (Selška ribiška družina), dobitnica občinske plakete za leto 2002.
- Umrl Anton Hribar - Korinjski, Zali Log, duhovnik, pesnik, mineva tudi 100 let od njegovega prihoda na Zali Log, kjer je služboval 40 let, rojen leta 1864 na Malem Korinju nad Krko.

1963 *50 let*

- Izveden prvi Čipkarski dan.
- Rojena Veronika Kamenšek, Davča, učiteljica glasbene vzgoje, dobitnica občinske plakete za leto 1999 za vsestransko delo na kulturnem področju.
- Ustanovljeno Obrtno podjetje Niko Železniki, ki je po izločitvi pisarniškega in galanterijskega programa iz Iskre Železniki delo nadaljevalo v prostorih Egrovega hleva na Racovniku, za prvega direktorja je bil imenovan Peter Polajnar.

1973 *40 let*

- Prvi polet z zmajem v Sloveniji, Janez Lotrič, Rado Goljevšček in Jernej Osenčič drug za drugim poletijo v Martinj Vrh.
- Ustanovljen Radioklub Železniki – YU3DKN.

Viri:

Arhiv Muzejskega društva Železniki.

Selška dolina v preteklosti in sedanjosti. Ur. France Planina. Železniki: Muzejsko društvo v Škofji Loki, pododbor Železniki, 1973.

Anton Globočnik: *Eisnern – Železniki*, zgodovinsko-statistični oris v registrah: kronika. Prev. Jože Dolenc, France Baraga.

Dražgoše: Pan, 1999.

Vida Košmelj: *Železniki skozi čas*. Radovljica: Didakta, 2007.

Zborniki Železne niti, Loški razgledi in ustno izročilo.

Občina Železniki: Častni občani, občinski nagrajenci.